

Ο Χίου Μάρκος εισηγητής στην Ομηρική Ακαδημία Euroclassica

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Χίου, Ψαρών και Οινουσσών](#)

Κατά τις εργασίες της Ομηρικής Ακαδημίας της Euroclassica (Όμιλος Ευρωπαϊκών Εταιρειών Καθηγητών Κλασικών Γλωσσών και Πολιτισμών), η οποία λαμβάνει χώρα στην Χίο (8-17 Ιουλίου 2022), ο Σεβ. Μητροπολίτης Χίου κ. Μάρκος έκανε επιστημονική εισήγηση με θέμα: «'Έδώ θρηνούμε τον χαμό της κόρης του Ομήρου' (Th. de Banville) - Σχέση Ομήρου και Χίου».

Κατά την έναρξη της εισηγήσεώς του ο Χίος Ποιμενάρχης ανεφέρθη στα 200 χρόνια από την Σφαγή της Χίου, την οποία οι φιλέλληνες λογοτέχνες, όπως ο de Banville συνεδύασαν με τον Όμηρο ώστε ο Σεβ. Χίου να τονίσει: "Διότι εδώ εσφαγιάσθη η αρετή του Έκτορας, εδώ εσφαγιάσθη η ανδρεία του Αχιλλέως, εδώ εσφαγιάσθη η σοφία του Νέστορος, εδώ εσφαγιάσθη η σωφροσύνη του Πριάμου, εδώ εσφαγιάσθη η ευφυΐα του Οδυσσέως, εδώ εσφαγιάσθη η σεμνότης της Ανδρομάχης, εδώ εσφαγιάσθη η πιστότης της Πηνελόπης".

Βάσει αυτού ο ομιλητής ανεφέρθη επιστημονικώς σε μία σειρά αρχαίων, λατινικών

και βυζαντινών πηγών, που μαρτυρούν την σχέση Ομήρου με την Χίο, ως τόπου διαμονής ή και καταγωγής του μεγάλου επικού ποιητού. Συγκεκριμένως ανεφέρθη στις εξής πηγές: (Ψευδο)Ηρόδοτον, (Ψευδο)Πλούταρχον, ακόμη πέντε βιογραφίες (βάσει της εκδόσεως *Scriptorum Classicorum Bibliotheca Oxoniensis*, εκδ. Thomas W. Allen, τομ. Ε', Oxford, 1952, σελ. 192 κ.ε.), καθώς και Σιμωνίδην τον Κείον, Πίνδαρον, Θουκυδίδην (Γ',104), Αριστοτέλη (Ρητορική), Θεόκριτον (Ειδύλλια Ζ' και ΚΒ' και Βουκολικά), Κικέρωνα (*Pro A. Licinio Archia poeta* 8, 19), Στράβωνα (Γεωγραφικά, ΙΔ', 35), Κλήμεντα τον Αλεξανδρέα (Στρωματείς, 327), Πολυδεύκην (Ονομαστικόν Θ', 84), Επιφάνιον (Κατά Αιρέσεων Α'), Στέφανον Βυζάντιον, Φώτιον Κωνσταντινουπόλεως (Βιβλιοθήκη), Σουίδαν, Ιωάννην Τζέτζην (Εξήγησις Ιλιάδος), Ευστάθιον Θεσσαλονίκης (Παρεκβολαί εις Ιλιάδα Δ, 17) κ.α.

Περαίνοντας την ανακοίνωσή του ο Σεβασμιώτατος ανέφερε και το γεγονός ότι ο άρτι ανακηρυχθείς Ιερομάρτυς της Σφαγής της Χίου Άγιος Κωνσταντίνος (ο Κούνουπας) εμαρτύρησε το 1822 πλησίον της Πέτρας του Ομήρου (Δασκαλόπετρα), χώρου στην παραλία του Βροντάδου Χίου όπου ο Όμηρος απήγγελλε τα έπη του.

Η Διευθύντρια της Ομηρικής Ακαδημίας καθηγήτρια κ. Μαρία-Ελευθερία Γιατράκου απένειμε στον Σεβασμιώτατο το μετάλλιο της Ομηρικής Ακαδημίας με σχετικό Δίπλωμα και του εδώρισε μία εικόνα του Αγίου Ευσταθίου Θεσσαλονίκης, προστάτου των Ομηρικών Σπουδών.

Πέραν της επιστημονικής εισηγήσεώς του ο Σεβ. Χίου απηύθυνε και κατά την έναρξη των εργασιών της Ομηρικής Ακαδημίας τον εξής χαιρετισμό:

«Ελάχιστα κείμενα είναι τόσον κλασσικά, ὅσον τά ὁμηρικά ἔπη. Ἀπό τήν στιγμήν τῆς συνθέσεώς των, δέν ἔπαυσαν νά θεωροῦνται πρότυπον ποιητικοῦ λόγου, δέν ἔπαυσαν νά γοητεύουν ἀκροατάς, ἔγιναν κτῆμα τῆς κοινῆς μνήμης τῶν πεπαιδευμένων ἀνθρώπων καί γενεαί γενενῶν μελετοῦν, τέρπονται, διδάσκονται, ἐμπνέονται καί ἀντλοῦν θέματα διά τήν λογοτεχνίαν καί τάς ἄλλας καλὰς τέχνας.

*Καθ' ὅλην τήν περίοδον τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος τά ὁμηρικά ἔπη ἐχρησίμευον ὡς βασικόν μορφωτικόν κείμενον (W. Jaeger, *Paideia*, Berlin und Leipzig ²1963,63: *Homer als Erzieher*).*

Αὐτό ὀφείλεται εἰς τήν λογοτεχνικήν, τήν αἰσθητικήν, ἀξίαν των, ἀλλά καί εἰς τό ὕψηλόν ἐπίπεδον τοῦ ὅλου πολιτισμοῦ, τόν ὁποῖον ἐκφράζουν. Πλεῖστα δείγματα ἐξευγενισμένων ἡθῶν καί ψυχικῆς ἀνωτερότητος περιέχονται εἰς τά ἔπη, ὡς ἡ ἰερότης τοῦ δεσμοῦ τῆς φιλίας (Ζ 119-236), ἡ ἐπέμβασις τῶν ἡγητόρων τῶν Ἀχαιῶν πρός διακοπὴν τοῦ ἀγῶνος, ὅταν ἕνας ἀπό τούς πολεμιστάς ἐτραυματίσθῃ σοβαρῶς (Ψ 822-825), ὁ σεβασμός πρός τούς νεκρούς (Ω 469-672), ἡ τιμητικὴ θέσις τῶν γυναικῶν (η 53-77, ζ 15 κ.έ., τ 53-68, Ζ 323), ἡ νοσταλγία τῆς εἰρήνης (ι

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀπό παιδικῆς ἡλικίας ἀπεστήθιζαν τόν Ὅμηρον, διότι ἐπίστευον ὅτι «Ὅμηρος... βελτίους... ποιεῖ» (Ἀριστοτέλους, Περὶ Ποιητικῆς, 1448 α). Ἀργότερον ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος «κατέσπειρεν τὴν Ἀσίαν Ἑλληνικοῖς τέλεσιν...καὶ Ὅμηρος ἦν ἀνάγνωσμα» (Πλούταρχος, Περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης, 5, 3-5. Δίων Χρυσόστομος, 36, 9. R. Cohen, *La Grece et l'hellenisation du monde antique*, Paris 1939). Ὁ Ὅμηρος εἶναι ὁ κατ'ἐξοχὴν ἐκπρόσωπος τῆς ἐλληνικῆς λογοτεχνίας καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Πτολεμαίων. Ἐπὶ παπύρων καὶ πινακίων ξυλίνων εὐρίσκομεν ἀσκήσεις ἐπὶ ὁμηρικῶν στίχων.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ρώμην ὁ ἔχων ἀξιώσεις νὰ καλῇται πεπαιδευμένος ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ ὁμηρικούς στίχους. Ἀπὸ τὰ παλαιότερα βιβλία τῶν Ρωμαίων εἶναι ἡ μετάφρασις τῆς Ὀδύσσειας εἰς σατούρνιον στίχον.

Ἡ ἐκτίμησις ὅτι ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ σοφία εἶναι «χρήσιμη πρὸς θεοσέβειαν προπαιδεῖα» (Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς, Στρωματεῖς I, 5, P.G 8, 717), εἶναι «γυμνάσιον» τῆς ψυχῆς διὰ τὴν βαθυτέραν διείσδυσιν εἰς τὴν θεῖαν σοφίαν, κατέστησεν τόν Ὅμηρον κυρίως σχολικόν συγγραφέα τῶν Βυζαντινῶν. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος συνιστᾷ εἰς τοὺς μαθητάς νὰ μελετοῦν «βίβλους ποιητῶν (P.G. 37, 1579)». Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἀναφωνεῖ «καὶ σοῦ, ὦ Ὅμηρε, τεθαύμακα τὰ ποιήματα» (P.G. 8, 108). Ὁ Μέγας Βασίλειος συνιστᾷ εἰς τοὺς νέους τὴν μελέτην τοῦ Ὀμήρου: «πᾶσα μὲν ἡ ποίησις τῷ Ὀμήρῳ ἀρετῆς ἐστὶν ἔπαινος» (Πρὸς τοὺς νέους ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων, V 26). Ὁ Ἅγιος Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης διαπιστώνει ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ Ὀμήρου «μύρια καλὰ εἰς βίον χρήσιμα». (Παρεκβολαί, 2, 25). Τὰ «μύρια καλὰ» ἀναπτύσσει ὁ ἴδιος ἅγιος καὶ σοφὸς Ἱεράρχης: «αὕτῃ δέ καλοῦ παντός ἐστὶν ἰλίας... γέμουσα δέ μυρίων... καλῶν, φιλοσοφίας, ῥητορείας, στρατηγικῆς εὐτεχνίας, διδασκαλίας τῆς περὶ ἠθικῶν ἀρετῶν, τεχνῶν ὅλως παντοίων καὶ ἐπιστημῶν». (Παρεκβολαί 1, 22 κ.έ.).

Καὶ μετὰ ταῦτα γενεαὶ ἀνθρώπων κύπτουν ἐπὶ τῶν ὁμηρικῶν κειμένων βλέποντες αὐτὰ ἀπὸ νέαν σκοπιάν, μέ ἄλλην διάθεσιν, μέ τό θησαύρισμα τῆς νέας πείρας.

Ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ πλαισίου συγχαίρομεν τὴν Ἐλλογιμωτάτην κ. Μαρίαν-Ἐλευθερίαν Γιατράκου καὶ διὰ τὰς ἐφετεινὰς ἐργασίας τῆς Ὀμηρικῆς Ἀκαδημίας, τὰς ὁποίας ἐπευλογοῦμεν πατρικῶς, ἐπικαλούμενοι τόν φωτισμόν τῶν συνέδρων ὑπὸ τοῦ ἀκτιστοσυμπλαστουργοσυνθρόνου (Ἰαμβικαὶ Καταβασίαι Πεντηκοστῆς) Ἀγίου Πνεύματος, καὶ ὑπενθυμίζοντες τόν ἀξιωματικόν λόγον τοῦ Δίωνος τοῦ Χρυσοστόμου «Ὅμηρος δέ καὶ πρῶτος καὶ μέσος καὶ ὕστατος παντὶ παιδί καὶ ἀνδρὶ καὶ γέροντι, τοσοῦτον ἀφ'αὐτοῦ διδούς ὅσον ἕκαστος δύναται λαβεῖν» (Λόγος 18, Περὶ λόγου ἀσκήσεως, 8)».